

inger søger han at skabe den Systematik, hvorefter de sociologiske Fakta skal ordnes, hvis Indsamling endnu kun delvis er tilendebragt. Undertiden naar han ikke engang at faa de Spørgsmaal formulerede, hvis Besvarelse kunde synes at burde gaa forud for Systematiken. Tankernes indre Sammenhæng bliver ofte ret løs, men hans vide ordnende Syn og intuitive Blik vil maaske ogsaa her føre ham i den rigtige Retning. Dog synes Bogen at være bleven mere løs og skitse-mæssig, end selve Metoden og Stoffets Natur maatte gøre nødvendigt. Bücher, der som Bogens Udgiver optræder som Schäffles litterære executor testamenti (Schäffle døde midt under Bogens Trykning) siger i Forordet, at Bogen skal tages »als einen Wegzeiger, den ein alter Mann aufgerichtet hat nach dem wissenschaftlichen Neuland, das er allein erschaut hatte«. Denne Karakteristik af Bogen kunde maaske synes træffende, naar man saa bort fra den sidste Tilføjelse, der synes lidet anerkendende overfor den nyeste sociologiske Videnskab. Man kunde dog sikkert ogsaa med nogen Ret tvivle om det berettigede i paa Forhaand at hæfte Ordet Vejviser paa en Systematik, hvis Formaalstjenlighed ikke kan godtgøres, før Sociologien har naaet en videre Udvikling, end nu er Tilfældet.

K. Riis-Hansen.

KARL BÜCHER. **Die Entstehung der Volkswirtschaft.** Fünfte, stark vermehrte u. verbesserte Auflage. Tübingen 1906. Verlag der H. Laupp'schen Buchhandlung. (XI + 463 S.).

Det er et godt Vidnesbyrd om den Popularitet, Prof. Büchers Bog nyder, at den, skønt et rent videnskabeligt Arbejde og ikke beregnet paa at være en egentlig Lærebog, dog nu er kommen i et nyt, femte Oplag — stærkt forøget og forbedret kalder Forf. det. Med Hensyn til Forbedringerne, saa maa de formodentlig søges netop i

inger søger han at skabe den Systematik, hvorefter de sociologiske Fakta skal ordnes, hvis Indsamling endnu kun delvis er tilendebragt. Undertiden naar han ikke engang at faa de Spørgsmaal formulerede, hvis Besvarelse kunde synes at burde gaa forud for Systematiken. Tankernes indre Sammenhæng bliver ofte ret løs, men hans vide ordnende Syn og intuitive Blik vil maaske ogsaa her føre ham i den rigtige Retning. Dog synes Bogen at være bleven mere løs og skitse-mæssig, end selve Metoden og Stoffets Natur maatte gøre nødvendigt. Bücher, der som Bogens Udgiver optræder som Schäffles litterære executor testamenti (Schäffle døde midt under Bogens Trykning) siger i Forordet, at Bogen skal tages »als einen Wegzeiger, den ein alter Mann aufgerichtet hat nach dem wissenschaftlichen Neuland, das er allein erschaut hatte«. Denne Karakteristik af Bogen kunde maaske synes træffende, naar man saa bort fra den sidste Tilføjelse, der synes lidet anerkendende overfor den nyeste sociologiske Videnskab. Man kunde dog sikkert ogsaa med nogen Ret tvivle om det berettigede i paa Forhaand at hæfte Ordet Vejviser paa en Systematik, hvis Formaalstjenlighed ikke kan godtgøres, før Sociologien har naaet en videre Udvikling, end nu er Tilfældet.

K. Riis-Hansen.

KARL BÜCHER. **Die Entstehung der Volkswirtschaft.** Fünfte, stark vermehrte u. verbesserte Auflage. Tübingen 1906. Verlag der H. Laupp'schen Buchhandlung. (XI + 463 S.).

Det er et godt Vidnesbyrd om den Popularitet, Prof. Büchers Bog nyder, at den, skønt et rent videnskabeligt Arbejde og ikke beregnet paa at være en egentlig Lærebog, dog nu er kommen i et nyt, femte Oplag — stærkt forøget og forbedret kalder Forf. det. Med Hensyn til Forbedringerne, saa maa de formodentlig søges netop i

Forøgelser, d. v. s. i de to større Afhandlinger, som er kommet til: »Grosstadttypen aus fünf Jahrtausenden« og »Die sociale Gliederung einer mittelalterlichen Stadt« (d. e. Frankfurt a. M.). Iøvrigt indeholder den ny Udgave nemlig, saa vidt jeg erindrer, de ældre Afhandlinger uden principielle Ændringer og uden ny Støtte for de tidligere hævdede Standpunkter, naar undtages nogle ny Kildeangivelser. Prof. Bücher roser sig i Forordet af, at han har modstaaet den ofte nærliggende Fristelse til Modkritik overfor sine Angribere — det har han ganske vist; men det er ikke al Tid, at selv en fredsommelig anlagt Læser føler ublandet Glæde ved denne Forf.s Selvbeherskelse.

Dette sidste gælder f. Eks. ikke mindst ved Læsningen af Afhandling III »Die Entstehung der Volkswirtschaft«, baade fordi den hører til Bogens mest interessante og mest kritiserede. Her er det, Forf., efter en Kritik af tidligere »Trin«-Inddelinger af Menneskeslægts økonomiske Udvikling, opstiller sin egen, for hvilken han som bekendt lægger til Grund den Vej, Varen maa gennemløbe for at naa fra Producent til Konsument. Ud fra dette Grundsynspunkt kommer B. til selv at opstille en ny Tre-Deling: den sluttede Hus-Økonomi, Egenproduktion, hvor Kredsløbet Produktion-Forbrug afsluttes inden for den samme Bedrift eller Husholdning; By-Økonomien, Kundeproduktionen, ved hvilken det frembragte Gode gaar direkte, uden Mellemlid, fra Producent til Konsument; og endelig National-Økonomien, den moderne Vareproduktion og Varecirkulation, hvor det frembragte Gode ofte maa passere gennem mange Hænder, før Vejen mellem Producent og Konsument er tilbagelagt. Der kan ikke være Tvivl om, at det i og for sig er et dybt karakteriserende Delingsgrundlag, Prof. B. benytter. Alligevel er ogsaa dette Skema, denne Trin-Deling bleven angrebet skarpt f. Eks. af Sombart, og, som sagt, det er ikke med ublandet Beundring for Forf.s Selvbeherskelse man gennemlæser Afhandlingen i denne ny

Udgave uden at mærke noget Pust af den Kritik, dens Grundsynspunkt har været Genstand for.

Med stor Interesse og stort Udbytte vil sikkert mange læse Afhandlingen om den industrielle Udviklings typiske Former eller Faser og den dermed i nær Forbindelse staaende Undersøgelse om Haandværkets Tilbagegang med dens fine og skarpsindige Udredning af de forskellige Veje, ad hvilke den moderne Storindustri fortrænger Haandværket under Kampen for Tilværelsen. Man finder adskillige Paralleler mellem Büchers Iagttagelser fra Tyskland og Sekretær Lindbergs her hjemme, saaledes som han har klarlagt dem i sin Afhandling »Haandværkets Fremtid«. Et Punkt, som Prof. B. fremhæver, nemlig Sammenhængen mellem Bygrundrentens Stigning og Haandværkets Tilbagegang, og hvor han iøvrigt mødes med Sombarts Undersøgelser i »Den moderne Kapitalisme«, forekommer mig at have fortjent en noget udførligere Udredning end Tilfældet er. — Maaske bør det noteres, at i Afhandlingen: »Die Wirtschaft der Naturvölker« sanktionerer Prof. B. fremdeles Berettigelsen af med Hahn at opstille Landbruget som det drives hos mange Naturfolk som et særligt Trin eller en særlig Type: »Hackbau« i Modsætning til Landbruget i de moderne Kulturlande: »Pflugbau«. Det, der karakteriserer Naturfolkernes Landbrug, skal da være Redskabet, »Hakken«, fremdeles mangler Trækdyret; Forbindelse mellem Agerbrug og Kvægavl er ukendt; Gødning benyttes meget sjældent; det samme Stykke Jord drives til det er udpint, derpaa opgives det og et helt nyt Stykke brydes. Stammen eller Byfællesskabet ejer Jorden; men hver enkelt driver sin Lod, kun det forudgaaende Rydningsarbejde ved Brydning af ny Jord foregaar ofte i Fællesskab. Kvinderne er de egentlige Agerdykere*).

*) Hvad Hahns Teorier iøvrigt angaar, skal bemærkes, at fra »Hackbau« gaar Udviklingen i to Retninger: det primitive Jordbrug forbindes med Ploven. Trækdyret og Kvægavlen i Europa, eller det udvikler sig under Trykket af en tættere Be-

Af de to ny tilkomne Afhandlinger forekommer »Den sociale Lagdeling i en middelalderlig By« mig at være den værdifuldste. Den er et Resumé af et større Arbejde om Frankfurt a. M. Den giver ikke blot et befolkningsstatistisk Billede af F. a. M. i det 14. og 15. Aarh., men ogsaa et socialhistorisk Billede, og Büchers Fremstilling vækker ofte hos Læseren Forestillinger og Stemninger beslægtede med dem, der fremkaldes ved Læsningen af Dr. Gustav Bangs Skildringer af Tilstandene her hjemme i det 17. Aarhundrede.

folkning til »Gartenbau« med stærk Anvendelse af Gødning, kunstig Vanding og intensiv Plantekultur i smaa Bedriftsenheder som i Kina og Japan. Under den stigende Befolkningsforøgelse vil i Evropa Mennesket mere og mere blive nødt til at opgive Kvæget for selv at finde Plads, Forbindelsen mellem Agerbrug og Kvægavl vil løsnest eller opløses, den store Jordbesiddelse forsvinder, de store Landbedrifter tvinges i Stykker og afløses af Smaabrug med udpræget Plantekultur — med andre Ord: det evropæiske »Pflugbau« vil efterhaanden afløses af »Gartenbau«, og det er i Kina og Japan, vi nærmest maa søge et Slags Forbillede for Landbrugets Fremtidsudvikling her i Evropa.

Henrik Pedersen.
